

Srednjovjekovna Bosna – država, kultura i svakodnevni život

Osnovne informacije i cilj projekta

- Projektna nastava „Srednjovjekovna Bosna - država, kultura i svakodnevni život“ realizovana je u JU Osnovna škola Blagaj u okviru nastave historije u VII razredu, pod koordinacijom nastavnice Amire Palikuće. Projektom su učenici istraživali politički, društveni i kulturni razvoj srednjovjekovne Bosne, upoznawali značajne vladare, društvene slojeve i kulturno-historijsko naslijeđe te razvijali sposobnost analize historijskih izvora i timskog rada.
- Tema projekta direktno je povezana sa Nastavnim planom i programom za VII razred iz predmeta historija, u okviru nastavne cjeline „Srednji vijek u Bosni i Hercegovini“. Izabrana je s ciljem da učenici historijska znanja povežu sa praktičnim radom, razvijaju istraživačke i analitičke sposobnosti, upoznaju i cijene kulturno-historijsko naslijeđe Bosne i Hercegovine te razvijaju timski rad, kreativnost, komunikacijske vještine i kritičko mišljenje.

Organizacija rada i aktivnosti učenika

- Projektna nastava realizovana je kroz istraživački i praktični rad učenika. Učenici su samostalno i u grupama prikupljali informacije, obrađivali ih, sistematizovali i pripremali materijale za prezentovanje pred razredom.
- Posebna pažnja posvećena je političkom razvoju srednjovjekovne Bosne, društvenoj strukturi i staležima, kulturnom i religijskom životu, kao i kulturno-historijskom naslijeđu, posebno stećcima i srednjovjekovnim poveljama.
- Učenici su kroz praktične aktivnosti izrađivali panoe, vremenske lente i modele te pripremali PowerPoint prezentacije. Na ovaj način povezivali su usvojena historijska znanja sa konkretnim praktičnim zadacima i zajedničkim radom.

Specifični ciljevi projekta

- Projektna nastava bila je usmjerena na nekoliko međusobno povezanih ciljeva. Učenici su trebali razumjeti nastanak i razvoj srednjovjekovne Bosanske države te upoznati značajne vladare, među kojima su ban Kulin i Tvrtko I Kotromanić.
- Poseban cilj bio je upoznavanje društvene strukture srednjovjekovne Bosne. Učenici su istraživali plemstvo, svećenstvo i kmetove, njihovu ulogu i mjesto u društvenoj hijerarhiji.
- U okviru kulturnog i religijskog života učenici su istraživali religijske zajednice, pismenost, povelje i kulturne spomenike. Pažnja je posvećena i stećcima, njihovoj simbolici, ukrasima i lokacijama, kao važnom dijelu kulturno-historijskog naslijeđa.
- Projektom su razvijane i vještine istraživanja i prezentovanja. Učenici su samostalno i timski istraživali, obrađivali informacije i predstavljali rezultate rada pred razredom.

Istraživačka pitanja

- Tokom realizacije projekta učenici su istraživali politički razvoj Bosne, društvene odnose, kulturni i religijski život te kulturno-historijsko naslijeđe.
- U okviru političkog razvoja istraživali su kada i kako je nastala srednjovjekovna Bosanska država, ko su bili najznačajniji vladari i šta su postigli, kao i kakve su bile ključne političke i vojne prilike u Bosni tokom srednjeg vijeka.
- U oblasti društva istraživali su ko su bili plemstvo, svećenstvo i kmetovi, kako je funkcionisala društvena hijerarhija i kakav je bio svakodnevni život različitih društvenih slojeva.
- U oblasti kulture i religije učenici su istraživali religijske zajednice koje su postojale u srednjovjekovnoj Bosni, kulturne i pisane spomenike tog perioda, uključujući povelje, crkve i manastire, te načine umjetničkog i kulturnog izražavanja.
- Posebna istraživačka pitanja odnosila su se na stećke, njihovu rasprostranjenost, simboliku ukrasa i poruke koje pružaju o životu ljudi u srednjem vijeku.
- Učenici su se bavili i pitanjem kako svoja saznanja mogu predstaviti kroz pano, vremensku lentu ili model, koje su informacije najvažnije za izlaganje pred razredom i kako ravnomjerno raspodijeliti zadatke unutar grupe.

Javna prezentacija projekta

- Javna prezentacija projekta organizovana je u učionici historije u prisustvu učenika razreda, nastavnika i, po mogućnosti, predstavnika škole.
- Prije prezentacije svaka grupa završila je svoj rad, odnosno izradu panoa ili PowerPoint prezentacije. Učenici su vježbali izlaganje i dogovarali raspodjelu zadataka među članovima grupe.
- Prezentacija svake grupe predviđena je u trajanju od pet do sedam minuta. Prva grupa predstavlja politički razvoj srednjovjekovne Bosne, druga društvenu strukturu i staleže, treća kulturu i religiju, dok četvrta grupa predstavlja značaj stećaka i kulturno-historijsko naslijeđe.
- Nakon svake prezentacije publika može postavljati pitanja, a članovi grupe odgovaraju i dodatno objašnjavaju predstavljeni sadržaj.
- Nakon svih prezentacija predviđena je kratka diskusija i refleksija o realizovanom radu. Učenici razgovaraju o tome šta su naučili i koja su im rješenja bila najzanimljivija. Nastavnik vrši evaluaciju prema unaprijed definisanim kriterijima koji obuhvataju tačnost, kreativnost, timski rad, kvalitet materijala i usmeno izlaganje.
- Izrađeni materijali mogu biti izloženi u učionici ili školskom hodniku kako bi rezultate rada mogli vidjeti i ostali učenici.

Razvoj učeničkih kompetencija

- Projektna nastava omogućava učenicima da historijska znanja usvajaju i primjenjuju kroz istraživanje, praktičan rad i javno prezentovanje. Kroz izradu modela, panoa i vremenskih lenti učenici povezuju teorijska znanja sa konkretnim rezultatima rada.
- Timski rad podstiče saradnju, ravnomjernu podjelu zadataka i odgovornost svakog učenika za zajednički rezultat. Istovremeno se razvijaju komunikacijske i prezentacijske vještine, sposobnost odgovaranja na pitanja, objašnjavanja historijskih sadržaja i kritičkog promišljanja.

Planirane aktivnosti

- Realizacija projekta obuhvata uvod u projekat i podjelu zadataka, istraživanje i prikupljanje informacija, izradu panoa, modela i vremenskih lenti, pripremu i vježbanje prezentacije te javnu prezentaciju i evaluaciju.
- U uvodnoj fazi učenici se upoznaju sa ciljem projekta i svojim zadacima te se formiraju grupe. Tokom istraživačkog rada učenici prikupljaju tačne informacije o srednjovjekovnoj Bosni i pojedinim temama.
- U narednoj fazi izrađuju vizuelne materijale koji predstavljaju politički, društveni i kulturni život srednjovjekovne Bosne. Nakon toga grupe organizuju prezentacije, ravnomjerno raspoređuju zadatke i pripremaju se za javno izlaganje.
- Završnu aktivnost predstavlja javna prezentacija, tokom koje učenici predstavljaju rezultate rada, odgovaraju na pitanja i učestvuju u evaluaciji rezultata i timskog rada.

Refleksija i samoprocjena učenika

- Refleksija se provodi nakon završene javne prezentacije. Njena svrha je da učenici analiziraju vlastiti rad, proces učenja i rezultate projekta te razvijaju sposobnost samoprocjene i kritičkog mišljenja.
- U okviru vođenog razgovora učenici razmatraju šta su naučili, koji dio projekta im je bio najzanimljiviji ili najkorisniji, koji zadaci su bili najteži i šta bi mogli poboljšati u budućim projektima.
- Predviđena je i samoprocjena učenika putem kratkog upitnika ili listića samoevaluacije. Učenici procjenjuju vlastito aktivno učešće u grupi, doprinos grupnom radu, kreativnost i angažman.
- Procjena timskog rada uključuje i međusobnu procjenu doprinosa članova grupe zadacima i saradnji. Na taj način učenici imaju priliku prepoznati svoje jake strane, uočiti područja za unapređenje i razvijati odgovornost prema vlastitom radu i učenju.

Završno vrednovanje

- Nastavnik završno procjenjuje rad učenika kroz analizu izrađenih modela, panoa, vremenskih lenti i prezentacija. Vrednuju se tačnost i potpunost sadržaja, kreativnost i vizuelni izgled, aktivno učešće u grupnom radu i kvalitet usmenog izlaganja.
- Za vrednovanje je predviđena bodovna lista sa ukupno 20 bodova. Od 9 do 11 bodova odgovara ocjeni dovoljan (2), od 12 do 14 bodova ocjeni dobar (3), od 15 do 17 bodova ocjeni vrlo dobar (4), a od 18 do 20 bodova ocjeni odličan (5).

Planirani rezultati

- Nakon realizacije projektne nastave očekuje se da učenici mogu objasniti nastanak i razvoj srednjovjekovne Bosanske države i navesti značajne vladare, među kojima su ban Kulin i Tvrtko I Kotromanić.
- Očekuje se da učenici prepoznaju i opišu društvene staleže u srednjovjekovnoj Bosni, uključujući plemstvo, svećenstvo i kmetove, te razumiju njihovu ulogu u društvu.
- Učenici trebaju analizirati kulturno-historijsko naslijeđe, uključujući stećke, religijske spomenike i povelje, te objasniti simboliku i značaj tih spomenika.
- Očekuje se da istražene informacije mogu prezentovati kroz pano, vremensku lentu, model ili PowerPoint prezentaciju, kao i da mogu samostalno i timski istraživati historijske izvore, bilježiti podatke i sistematizovati informacije.
- Projektom se razvijaju komunikacijske i prezentacijske vještine, uključujući sposobnost odgovaranja na pitanja i objašnjavanja teme. Učenici kroz praktičan rad povezuju teorijsko znanje sa izradom modela, panoa i vremenskih lenti, razvijaju odgovornost i aktivno učestvuju u grupnom radu.

Praćenje ostvarenosti ciljeva

- Ostvarenost ciljeva prati se kroz usmena pitanja tokom prezentacija, pregled izrađenih materijala, odgovore učenika i procjenu timskog rada.
- Za politički razvoj srednjovjekovne Bosne predviđeno je praćenje sposobnosti učenika da navedu ključne događaje i značajne vladare. Kod društvene strukture procjenjuje se sposobnost učenika da objasne ulogu društvenih staleža i prikažu društvenu hijerarhiju.
- Kod kulturno-historijskog naslijeđa prati se sposobnost učenika da navedu karakteristike kulturnih spomenika i objasne njihov značaj, uz pravilnu upotrebu historijskih pojmova.
- Razvoj vještina timskog rada i prezentovanja prati se kroz aktivnost članova grupe, saradnju, kvalitet rada i usmeno izlaganje.